

การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

Operational Development of Student Assistance System in Thakhor (Chunprasatsin) School

Under the Office of Nakhon Phanom Primary Education Service Area 1

สมิหลา สอนโพธิ์¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิ์ โพธิ์วัฒน์² ดร.เยาวลักษณ์ สุตะโคตร³

Samelah Sonpro¹, Asst. Prof. Dr.Sawat Pothivat², And Dr.Yaovalak Sutacort³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) 2) ศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ 3) ศึกษาผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมดำเนินงาน จำนวน 66 คน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน จำนวน 100 คน และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) มีดังนี้

1.1 มีการดำเนินงานในระบบช่วยเหลือนักเรียนหลายกิจกรรม เช่น การทำความสะอาดเวรประจำวัน การทำความสะอาดห้องสมุด ห้องพักรู ห้องพยาบาล โรงอาหารห้องน้ำและบริเวณอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ปัญหาการดำเนินงานที่พบ คือ นักเรียนไม่เก็บขยะบริเวณรอบโรงเรียนไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ และปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ นักเรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูยังไม่มีความเห็นในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน คาบสอนของครูเกินไป และไม่มีเวลาดูแลนักเรียนเท่าที่ควร

2. ผลการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) จากการระดมความคิดเห็นร่วมกัน ได้ข้อสรุปในการดำเนินการในครั้งนี้ คือ จัดเป็นโครงการพัฒนา 4 โครงการ ได้แก่ โครงการเด็กดีศรีท่าค้อ โครงการลูกเสือและเนตรนารี โครงการพัฒนาห่างไกลยาเสพติด และโครงการจิตอาสาต่อชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Master of Education Program in Educational Administration Sakon Nakhon Rajabhat University

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²Course teacher in Master of Education Program And Doctor of Philosophy Program in Educational Administration Program Sakon Nakhon Rajabhat University

³ข้าราชการบำนาญ

³Pensioner

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: สมิหลา สอนโพธิ์, samila6167@gmail.com

รับเมื่อ 20 มีนาคม 2562 แก้ไข 30 มีนาคม 2562 ตอรับ 17 เมษายน 2562

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ในวงรอบที่ 1 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและวงรอบที่ 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีการพัฒนาด้านนักเรียน คือ มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ และความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนด้านครู มีความรู้และทักษะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to examine the conditions and problems concerning the operational development of student assistance system in Thakhor (Chunprasatsin) school under the Office of Nakhon Phanom Primary Education Service Area 1; 2) to explore the appropriate alternatives for the operational development of student assistance system; and 3) to study the effects after the intervention. The target group participating in the school operation of student assistance system involved 66 persons. The development group consisted of 100 students. The research tool for data collection was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The findings were as follows:

1. The conditions and problems concerning the operational development of student assistance system in Thakhor (Chunprasatsin) school revealed that:

1.1 The school has implemented several activities in terms of student assistance system, including cleaning activities: daily cleaning of classrooms, a library, teacher offices, a First Aid room, canteens and other assigned areas.

1.2 The operational problems revealed that the students did not collect the trash around schools and litter in designated bins. The problems concerning the development of school operation on student assistance system involved student inappropriate behaviors, teaching workload and limited care time for students. In addition, the teachers did not have the guidelines for improving student behaviors.

2. The comparison results, obtained through brainstorming session, revealed that the appropriate alternatives for the student assistance system involved the four development programs, including good student projects, projects for boy scouts and girl guides, drug prevention projects, community volunteer projects.

3. The results after the intervention revealed that in the first spiral, the school operation was at the moderate level in all aspects. In the second spiral, the school operation as a whole was at a high level in all aspects. The students demonstrated their better disciplines, responsibility, public mindedness, and generosity and kindness. In addition, the teachers gained knowledge and skills in operating the student assistance system.

Keywords: Development, Student Assistance System

กุ่มิหลั้ง

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญเพราะสาเหตุที่ว่ามนุษย์เป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติหากเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทาง

ร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรอบรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะในการทำงานสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลประหยัดค้ำค่าและมีประโยชน์สูงสุดจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เป็นแผน ยุทธศาสตร์ในระยะปานกลางที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถ ต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 โดยยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การจัดการ ศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 ฉบับปรับปรุงแก้ไข ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวทางการจัดการศึกษาจะได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่าทุกคนที่มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือเรื่อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ 5) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียน ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาอีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า 5)

การพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนแล้ว การป้องกันกรช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นสิ่งสำคัญ ประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ซึ่งนอกจาก จะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มี ปรากฏเช่นกันเป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของ สารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ก็เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ทุกคนโดยเฉพาะบุคลากร ครูทุกคน ในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (กรมสุขภาพจิต, 2554, หน้า 11)

ตามหลักเกณฑ์และวิธีการเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, หน้า 5) สรุปผลตามข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552-2561) พบว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้มาตรฐานถึงร้อยละ 65 แม้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการศึกษาจะเพิ่มขึ้น แต่มีสัดส่วนที่น้อยมากสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพมาตรฐานที่มีความจำเป็นต้องศึกษาสร้างความรู้ ใหม่ๆ ออกมาช่วยกันพัฒนาดูแลเด็กและเยาวชนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 5) วิเคราะห์ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการที่เด็กและเยาวชนประพฤติตนไม่เหมาะสมประกอบด้วยปัจจัย จากสภาพครอบครัว โรงเรียน เพื่อน ชุมชนและสังคม รวมทั้งปัจจัยที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา ของการบริหารการศึกษา ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน อวยชัย ศรีตระกูล (2555, หน้า 64) นำเสนอสภาพปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนว่า การดำเนินงานยังขาดความร่วมมือจากครูในโรงเรียนอย่างจริงจัง ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทิศทางเดียวกัน เพราะยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของ ครูแนะแนว จากการวิเคราะห์การดำเนินงาน ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบัน ยังไม่สามารถ ดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้การเฝ้าระวัง การประสานงาน การติดตามและประเมินผลการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนยังขาดความต่อเนื่อง (นิตยา คະเนนิล, 2559, หน้า 349-350)

โรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) จังหวัดนครพนม เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2561 มีนักเรียนจำนวน 460 คน ครู จำนวน 20 คน การจัดการเรียน การสอนได้คำนึงถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อได้ดำเนินการ มาจนถึงปัจจุบัน (โรงเรียนบ้านท่าค้อ, 2561, หน้า 1)

จากผลการติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) ปีการศึกษา 2559 พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานยังไม่เป็น ระบบ ขาดความต่อเนื่อง ไม่ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาขาดความรู้ ความตระหนักของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้นักเรียนจำนวนมาก มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน ทั้งการหนีเรียน มาสาย การแต่งกายที่ไม่ ถูกต้อง ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษานักเรียนและเป็นคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกิดความตระหนักในหน้าที่ดังกล่าว จึงได้ทำการวิจัยร่วมกับบุคลากรครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) จังหวัดนครพนม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เป็นอย่างไร
2. ทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีและสำคัญในครู และนักเรียนอย่างไรบ้าง

ความมุ่งหมายการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1
2. เพื่อศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในครูและนักเรียน

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 21 คน ประกอบด้วย 1.1) ผู้วิจัย คือ ครูที่ปรึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน 1.2) ครูที่ปรึกษา จำนวน 20 คน จำแนกเป็น 1.2.1) ครูที่ปรึกษาที่รับผิดชอบงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) จำนวน 14 คน 1.2.2) ครูที่ปรึกษาที่ไม่ได้รับผิดชอบงานระบบช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) จำนวน 6 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 45 คน ประกอบด้วย 2.1) คณะกรรมการนักเรียน จำนวน 20 คน ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนระดับประถมศึกษา ตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2.2) ผู้บริหารโรงเรียน / รองผู้บริหารโรงเรียน 3 คน 2.3) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ/ รองหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 3 คน 2.4) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ได้แก่ ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนภาคเอกชน 2.5) ครูที่ปรึกษา/ ครูผู้สอน จำนวน 9 คน

3. กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา จำนวน 100 คน ประกอบด้วย 3.1) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
จำนวน 50 คน 3.2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกการใช้เครื่องมือตามประเภทและลักษณะของการดำเนินงาน ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

1. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ประเภท ประกอบด้วย

1.1 แบบประเมินผลการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ
(ชุมชนประสาธศิลป์) จำนวน 1 ฉบับ มี 2 ชุด ได้แก่แบบประเมินกระบวนการและแบบประเมินผลการพัฒนา

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ มีดังนี้ 1.2.1) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1
แบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ
(ชุมชนประสาธศิลป์) จังหวัดนครพนม 1.2.2) แบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ
การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์)

1.3 แบบสังเกต จำนวน 2 ฉบับ มีดังนี้ 1.3.1) แบบสังเกต ฉบับที่ 1 แบบสังเกตการเข้าร่วมประชุม
เชิงปฏิบัติการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์)
1.3.2) แบบสังเกต ฉบับที่ 2 แบบสังเกตการณ์พัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ
(ชุมชนประสาธศิลป์)

1.4 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ
(ชุมชนประสาธศิลป์) (ก่อนและหลัง) จำนวน 2 ฉบับ

1.5 แบบบันทึกการประชุม จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2561 ถึงเดือน มกราคม 2562 โดยใช้
เครื่องมือที่ผู้วิจัยจะผู้ร่วมวิจัยสร้างขึ้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ โดยใช้เครื่องมือ
ที่หลากหลายที่มีทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
และสรุปผลการวิจัยในเชิงพรรณนาโดยแยกประเด็นดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากเครื่องมือต่างๆ ที่กำหนดในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ แบบบันทึก
การประชุม แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 และการบันทึกภาพถ่าย

2. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำ แบบประเมินการนิเทศผลการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบบสังเกต ฉบับที่ 1 แบบสังเกต ฉบับที่ 2 และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความเห็น
อนุญาตให้นำไปใช้สอบถามและประเมินในการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) โดยผู้วิจัยประเมินผู้ร่วมวิจัยในระดับพฤติกรรมโดยเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างหลังสิ้นสุดการวิจัยในวงรอบที่ 1
หลังวงรอบที่ 2 ดำเนินการปฏิบัติการวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสังเกตการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการและสังเกตพัฒนาการของผู้เข้ารับการอบรมที่เกิดขึ้น โดยการนำเนื้อหาต่างๆ มาคัดแยก จัดหมวดหมู่ตามแนวข้อคำถาม สรุปรายงานโครงการที่เกิดขึ้นจริงแล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกันถึงสิ่งที่ทำสำเร็จและไม่สำเร็จ แล้วสรุปร่วมกันว่าที่สำเร็จนั้นเป็นเพราะอะไร และถ้าไม่สำเร็จเป็นเพราะอะไร ทำอย่างไรถึงจะสำเร็จ โดยนำข้อมูลนั้นมารวมหาความถี่ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น พฤติกรรมต่างๆ ของผู้ร่วมวิจัยที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่อง สัมพันธระหว่างบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องของการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากผู้ร่วมวิจัยด้วย เพื่อนำมาพรรณนาเหตุการณ์เป็นความเรียง โดยนำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลจากความมุ่งหมายของการวิจัยที่วิเคราะห์แล้วการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้ผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในโรงเรียน และอยู่ในเหตุการณ์ของโครงการแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาช่วยยืนยันตรวจสอบแก้ไขผลการวิเคราะห์ และนำคำแนะนำเพื่อปรับปรุงรายงานให้ถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม แบบประเมินผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสถิติพื้นฐานโดยเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินระดับคุณภาพโดยประยุกต์จาก บุญชม ศรีสะอาด (2555, หน้า 103)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำความสะอาดประจำวัน การทำความสะอาดห้องสมุด ห้องพักรู ห้องพยาบาล โรงอาหารห้องน้ำและบริเวณอื่นที่ได้รับมอบหมาย ไม่ส่งการบ้านที่ครูมอบหมาย ไม่เก็บขยะบริเวณรอบโรงเรียน ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน มีความพยายามและอดทนในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย และยังขาดความรับผิดชอบในการทำงาน ไม่มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยในการเข้าแถวซื้อสินค้า ขาดระเบียบ วินัยในการเข้าแถวรับอาหารกลางวัน การพูดจาไม่ไพเราะ ไม่เหมาะสมกับพ่อแม่ ครู อาจารย์ นักเรียน มีความพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เคารพความเป็นผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ พูดคุยกันเวลาร่วมกิจกรรมหน้าเคารพธงชาติ และร่วมกิจกรรมอื่นๆ ถอดวางรองเท้าไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การเดินขาดความเป็นระเบียบ เรียบร้อยเวลาเข้าชั้นเรียน และการขึ้นรถกลับบ้าน การแต่งเครื่องกายไม่ถูกระเบียบของโรงเรียน นักเรียนชายชอบเอาเสื้อออกนอกกางเกง ไม่ช่วยรักษาทรัพย์สินของส่วนรวม ขาดความรับผิดชอบในการปิดไฟ ปิดพัดลม ปิดน้ำหลังใช้แล้ว นักเรียนเห็นประโยชน์ของตัวเองมากกว่าส่วนรวม ครูเรียกใช้ให้ช่วยเหลือชอบหลบและให้เรียกหลายครั้ง ขาดจิตอาสาบำเพ็ญตนเพื่อส่วนรวม และไม่มีจิตสาธารณะต่อส่วนรวม

1.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า นักเรียนแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูยังไม่มีความเห็นในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน คาบสอนของครู เยอะเกินไปไม่มีเวลาดูแลนักเรียนเท่าที่ควร

2. ผลการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า จากการระดมความคิดเห็นร่วมกัน ได้ข้อสรุปในการดำเนินการในครั้งนี้ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย โครงการ/ กิจกรรมเด็กดีศรีท่าค้อ โครงการ/ กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี โครงการ/กิจกรรมพัฒนาทางไกลยาเสพติด และโครงการ/ กิจกรรมจิตอาสาต่อ เพื่อให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนักเรียน เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และความมีจิตสาธารณะ

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการประเมินกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า

3.1 ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) วงรอบที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงการ/ กิจกรรมเด็กดีศรีท่าค้อ ($\bar{x} = 3.46$) โครงการ/ กิจกรรมพัฒนาทางไกลยาเสพติด ($\bar{x} = 3.39$) โครงการ/ กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี ($\bar{x} = 3.31$) และโครงการ/ กิจกรรมจิตอาสาต่อชุมชน ($\bar{x} = 3.00$) และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเข้าร่วมโครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วงรอบที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{x} = 2.66$) และความมีจิตสาธารณะ ($\bar{x} = 2.63$) ความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.41$) และความมีระเบียบวินัย ($\bar{x} = 3.03$)

3.2 ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) วงรอบที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงการ/ กิจกรรมเด็กดีศรีท่าค้อ ($\bar{x} = 2.86$) โครงการ/ กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี ($\bar{x} = 2.86$) โครงการ/ กิจกรรมพัฒนาทางไกลยาเสพติด ($\bar{x} = 2.77$) และโครงการ/ กิจกรรมจิตอาสาต่อชุมชน ($\bar{x} = 2.61$) และจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเข้าร่วมโครงการ/ กิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วงรอบที่ 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ความมีระเบียบวินัย ($\bar{x} = 2.77$) ความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 2.72$) ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\bar{x} = 2.68$) และความมีจิตสาธารณะ ($\bar{x} = 2.67$)

3.3 ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) วงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพิ่มขึ้น 1.01 และผลการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 วงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพิ่มขึ้น 1.36

3.4 ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) วงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพิ่มขึ้น 1.43 และผลการสังเกตพฤติกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 วงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพิ่มขึ้น 1.46

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษา ขาดการติดตาม นิเทศภายในและสอบถามความต้องการของนักเรียนทำให้เกิดสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยขวัญนคร ปกป้อง (2555, หน้า 155-158) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียน บ้านโนนสะอาดนาเหมิอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพครูผู้สอน มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับน้อย ส่วนการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุริยา ภาภักดี (2557, หน้า 189) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพ ครูในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ชัดเจน การนิเทศ ติดตามไม่สม่ำเสมอ การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนไม่สอดคล้องตามสภาพความจริงของนักเรียน และปัญหาการ ดำเนินงานการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า บุคลากรในโรงเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่วนแนวทางการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การส่งเสริม และการนิเทศภายใน การดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือขาดความต่อเนื่องของการดำเนินงานทำให้เกิดปัญหานักเรียน แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูยังไม่มีความเข้าใจในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน คาบสอนของครูเยอะเกินไป ไม่มีเวลาดูแลนักเรียนเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรางค์ ปัญสังกา (2551, หน้า 107 - 114) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 7 รถไฟสงเคราะห์ อำเภอมะนัง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดวินัย ด้านความสะอาด ด้านตรงต่อเวลาและความสะอาด จึงได้พัฒนาการดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญนคร ปกป้อง (2555, หน้า 155-158) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนบ้านโนนสะอาดนาเหมิอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้าน ท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป) พบว่า จากการระดมความคิดเห็นร่วมกัน ได้ข้อสรุปในการดำเนินการในครั้งนี้ คือ การประชุม เชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย โครงการ/ กิจกรรมเด็กดีศรีท่าค้อ โครงการ/ กิจกรรมลูกเสือและเนตรนารี โครงการ/ กิจกรรมพัฒนาทางไกลยาเสพติด และโครงการ/ กิจกรรมจิตอาสาต่อ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในนักเรียน เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และความมีจิตสาธารณะ ทั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญ คือ 1) มีจุดเน้นไปสู่การปฏิบัติ 2) เป็นความร่วมมือกันระหว่าง

นักวิจัยและเข้าร่วมการวิจัย 3) เป็นความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตของ
เกลียวปฏิสัมพันธ์ที่มีกระบวนการย้อนกลับไปสู่การพัฒนาขั้นต่อไป จากการผลสะท้อนของสิ่งที่เป็นปัญหาการเก็บ
รวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติ และ 5) มีการนำเสนอผลการวิจัยต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถปฏิบัติได้จริง (Creswell
(2002, p. 164) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญประสพ กุลศรี (2550, หน้า 107 – 112) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา
บุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า การดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การวางแผนศึกษา
เอกสาร มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจ จึงทำให้การ
ดำเนินงานตามระบบประสบผลสำเร็จ และช่วยนักเรียนได้ทันทั่วถึง ทำให้การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนดำเนินไปด้วยดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพโรนทร โนมพุดติ (2551, หน้า 69 – 70) ได้ศึกษาเรื่อง
การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนน้ำสวยวิทยาอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
พบว่า เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร
จังหวัดหนองคายให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนของหลักการวิจัย
ปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน และมีการดำเนินงานกิจกรรมตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมใน
ห้องเรียน 2) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 3) กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง 4) กิจกรรมการตรวจสอบแผน 5) กิจกรรม
การสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน พบว่า ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีกิจกรรมการพัฒนา
อย่างชัดเจน มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และร่วมกันระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันขณะที่ธงชาติ
วงษ์สุวรรณ (2553, ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนระบบวางแผน (Plan) ระบบปฏิบัติการ (Act) ระบบตรวจสอบ (Observe)
และระบบสะท้อนผล (Reflect) ทุกระบบมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ
และขั้นสะท้อนผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมพร สิทธิวงษ์ (2555, หน้า 87-89) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการ
ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ
(Kemmis and McTaggart. 1988, pp. 11-15) ดำเนินการพัฒนา 2 วงรอบ แต่ละวงรอบ ประกอบด้วย การวางแผน
(Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) โดยใช้กลยุทธ์
การประชุม การฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติงานโดยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการให้คำปรึกษาในกระบวนการทำงาน

3. ผลการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์)

โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการประเมินกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษา
และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การศึกษาค้นคว้า
รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และตีความหมายอย่างมีระบบ และยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น
ในสถานการณ์เฉพาะ ถึงการปฏิบัติงานเพื่อเข้าใจดีขึ้น หรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานที่ทำอยู่ ของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง
โดยมีขั้นตอนการทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การปฏิบัติ (นำแผนไปปฏิบัติ)
3) การสังเกต (โดยมีการประเมินตนเอง) และ 4) การสะท้อนผลเชิงวิพากษ์จากตนเองและเพื่อนร่วมงาน ผลที่ได้นำไป
ปรับแผนเข้าสู่วงจรใหม่จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขปัญหาได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ศึกษาได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ ภายใต้กรอบจรรยาบรรณที่ยอมรับกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์ (2552,
หน้า 94-96) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านซับพลู อำเภอด่านขุนทด
จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาเรื่องการประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อครบ 2 วงรอบแล้ว ทำให้การ

ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเปลี่ยนแปลงนักเรียนไปในแนวทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ปรึกษาครูประจำชั้น และครูผู้สอนนักเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนันทา ประทุมรัตน์ (2553, หน้า 64) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านม่วง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในวงรอบที่ 1 ครูโรงเรียนบ้านม่วงมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีขึ้น แต่ยังมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติจึงได้ร่วมกันแก้ปัญหาโดยพัฒนา ในวงรอบที่ 2 ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดีและปฏิบัติได้ตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึงครูเข้าใจในบทบาทของผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งส่งผลช่วยเสริมสร้างคุณภาพที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน ทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในขณะที่ผลการศึกษาของธงชาติ วงษ์สวรรค์ (2553, ออนไลน์) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุน และการร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมพร สีหะวงษ์ (2555, หน้า 87-89) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เมื่อครบ 2 วงรอบแล้วทำให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาในการดำเนินงาน ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีกิจกรรมการพัฒนาอย่างชัดเจน มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องและร่วมกันระดมสมอง เพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 2 ทำให้พัฒนาของนักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ ควรมีการนำโครงการ/ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ หรือใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาจัดทำแผนการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

1.2 จากการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาขึ้น ควรให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และพัฒนาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลตามศักยภาพให้สามารถตัดสินใจด้วยตนเองในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

2.2 ควรมีการศึกษาโมเดลการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

2.3 ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2532). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *นโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
ธงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2533). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
นิตยา คະเนนิล. (2559). *การพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
บุญประสพ กุลศรี. (2550). *การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
หนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 1.
การศึกษาอิสระ กศ.ม.: ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
โรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์). (2559). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาการศึกษา 2559.
โรงเรียนบ้านท่าค้อ (ชุมชนประสาธศิลป์) อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.*
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
สุนันทา ประทุมรัตน์. (2553). *การพัฒนาครูด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านม่วง จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
สุริยา ภาภักดี. (2557). *การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*
อวยชัย ศรีตระกุล. (2555). *การพัฒนาแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
อัมพร สีหะวงษ์. (2555). *การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม
อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.
การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม :มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

Kemmis, S. and R. (1991). McTaggart. *The Action Research Planner*. (3rded.) Victoria: Deakin University Press,